

De menselijke maat terug in de economie

De eerste Donut D-day in Nederland

Moet de economie anders worden ingericht, zoals de Engelse econoom Kate Raworth predikt? Alexander de Roo (Vereniging Basisinkomen) en Conny Bergé (stichting Ons Geld) zijn ervan overtuigd. In september werkten zij mee aan de eerste Donut-D-Day. 'Raworth is een van de weinige economen die zowel voor mensen als milieu veel aandacht heeft.'

Carin Hereijgers

Conny Bergé ziet een duidelijke link tussen haar organisatie en het werk van Kate Raworth. 'Ik ben al vijftig jaar actief in verschillende organisaties en bewegingen. In 1968 startte ik bij de actiegroep Man-Vrouw-Maatschappij, op diverse terreinen en altijd vanuit een integraal, holistisch perspectief. In de loop der tijd ben ik meer gaan doen op het gebied van mensenrechten, onderwijs, tijd, vrede, voedsel, geld/economie, democratie en de implementatie van de *Social Development Goals*.' 'Momenteel is mijn focus vooral gericht op het verbinden, verster-

Conny Bergé.

ken, verdiepen en versnellen van de verschillende bewegingen. Van daaruit wil ik gezamenlijk werken aan de noodzakelijke verbeteringen in de maatschappij.'

Donut-D-Day

Bergé werkt onder meer bij stichting *Ons Geld* die zich inzet voor monetaire hervorming om zo te komen tot een eerlijk, gezond en democratisch publiek geldstelsel. 'We werken nu samen met andere organisaties om concrete stappen te zetten richting de Donut-economie. Kate Raworth heeft op heldere wijze uiteengezet hoe zij de *Sustainable Development Goals* in het hart zet van de circulaire economie. Ook Raworth pleit krachtig voor monetaire hervorming als basisvoorwaarde voor de Donut-economie.' Voormalig GroenLinks-Europarlementariër Alexander de Roo is voorzitter van de Vereniging Basisinkomen en omschrijft de relatie met de Donut-economie als volgt: 'Kate Raworth geeft aan dat de grenzen van natuur, milieu en klimaat in acht moeten worden genomen en niet overschreden. Tegelijk dienen alle mensen voldoende sociale en economische middelen te hebben om volwaardig mee te kunnen doen in de maatschappij. Met een basisinkomen kan je dat per definitie.'

Vrij baan voor de markt

Het denken van Raworth wordt gezien als een nieuw paradigma. Voor Bergé is de bewustwording bij mensen allesbepalend dat zij medeverantwoordelijk zijn voor elkaar, voor het milieu en de planeet. 'Dit besef van de eigen verantwoordelijkheid, in welke positie dan ook, heeft impliciete betekenis en gevolgen voor eigen gedrag en handelen op persoonlijk en maatschappelijk terrein. Als burger, consument, werkgever of werknemer en politicus. Samenhangende ontwikkelingen als globalisering, digitalisering, privati-

Alexander de Roo (Foto: Carin Hereijgers).

sering en dwangmatige economische groei hebben intussen gezorgd voor diepgaande crises op tal van terreinen, stelt ze. Hierover wordt al jaren veel gezegd en geschreven, maar er is nog te weinig actie. Raworth schetst dat in *Seven ways to think like a 21st economist* en reikt daarvoor gereedschappen aan.' De Roo: 'Haar theorieën en vragen spreken internationaal aan. De vertaling naar de praktijk zal op veel terreinen en niveaus moeten plaats vinden. Een belangrijk uitgangspunt voor deze transitie naar een circulaire, eerlijke en gezonde Donut-economie is onder meer het helder maken van het onderscheid tussen de private commerciële en de algemene publiek sector en het terug brengen naar de menselijke maat.'

Donut-D-Day

De donuteconomie draait om een economisch systeem waarin iedereen recht heeft op sociale voorspoed en niemand de aarde mag misbruiken voor eigen gewin. De naam Donut komt van de vorm van het model van Kate Raworth. Op Donut-D-Day (15 september) brainstormden verschillende organisaties samen over de vraag hoe zij de economie kunnen veranderen.

'Het huidige paradigma is het neoliberalisme,' vervolgt hij. 'Vrij baan voor de markt, een (heel) kleine overheid en bezuinigen als principe. Maar sinds de financieel-economische crisis van augustus 2007 begint het geloof in het neoliberalisme te wankelen', stelt De Roo. 'De Vereniging Basisinkomen wil op zoek naar een alternatief. Dat doen we samen met de activisten en wetenschappers die bezig zijn met monetaire hervorming en met Milieudefensie. Raworth is een van de weinige economen die zowel voor mensen als milieu veel aandacht heeft.'

Werk aan de winkel

Raworth schetst een mensbeeld waarin mensen op zoek zijn naar zinvolle invulling in hun leven. 'Een zinvolle invulling begint al jong bij kinderen', stelt Bergé. 'Hoe creëren volwassenen met elkaar een gezonde, eerlijke, sociale, democratische om-

geving, opvoeding en ontwikkelingsmogelijkheden voor jongeren, zodat zij gewent zijn en kunnen zijn wie zij zijn?' Volgens haar is het hoog tijd dat deze basiswaarden de uitgangspunten worden voor een menselijke economie. 'Dat betekent het met elkaar werken aan het beëindigen van private geldcreatie, ongezonde economische groei, vervuiling en uitputting van de aarde, de bezuinigingen in de publieke basisvoorzieningen en het met elkaar werken aan het gezonde, eerlijke, duurzame en vreedzame alternatief. Denk aan voedsel, water, onderwijs, gezondheid, zorg, energie, openbaar vervoer, wonen en ons geldstelsel. Het zijn allemaal sectoren waar veel werk aan de winkel is. De Donut-criteria kunnen we hieraan ten grondslag leggen. Onszelf vragen stellen als: welk werk, welk producten, welke diensten? En vervolgens hieraan inhoud geven.' De Roo ziet het basisinkomen als middel voor die zinvolle invulling. 'Betaald werk geeft mensen houvast. Dat is prima. Het basisinkomen is daarmee niet in strijd. Sterker nog: het geeft mensen de mogelijkheid om nee te zeggen tegen werk dat geen voldoening geeft', legt hij uit. 'Daarmee zorgt het basisinkomen ervoor dat iedereen bevredigend betaald werk kan zoeken en vinden. Tegelijk geeft basisinkomen erkenning voor de vele vormen van essentieel onbetaald werk zoals opvoeding, (mantel)zorg en vrijwilligerswerk. Deze vormen van werk komen nu veel tekort. Ze bestaan simpelweg niet in het neoliberale raamwerk.'

'Scherpe grenzen aan economische activiteiten zijn hard nodig'

Raworth schrijft over een *living world* waar mensen deel van zijn. De Roo ziet die levende wereld als de aarde. 'Die wordt bedreigd door klimaatverandering, uitputting van grondstoffen en door het verlies van soorten in een zeer gevaarlijk hoog tempo. Daarom zijn scherpe, ecologische grenzen aan de economische activiteiten hard nodig.' Voor Bergé is verantwoordelijkheid in dit verband één van de belangrijkste waarden. 'Daarmee kunnen we aspecten invullen van *'distributive and regenerative by design'*. Raworth geeft dit aan als belangrijke doelen. Het is de vertaling naar de werkelijkheid van

Follow the money

Raworth schrijft over een *living world* waar mensen deel van zijn. De Roo ziet die levende wereld als de aarde. 'Die wordt bedreigd door klimaatverandering, uitputting van grondstoffen en door het verlies van soorten in een zeer gevaarlijk hoog tempo. Daarom zijn scherpe, ecologische grenzen aan de economische activiteiten hard nodig.'

alledag. Wat betekent ons handelen hier en nu? Wat zijn de gevolgen voor daar en later? Zoals *Follow the Money, Follow the Food, Follow the Water*. Wat zijn de *root causes* and consequences en welke verbeteringen maken wij met elkaar mogelijk.'

Het alternatief voor het neoliberalisme heeft volgens De Roo minimaal drie kenmerken: een goede sociale basis in de vorm van bijvoorbeeld het basisinkomen, een hervorming van het geldstelsel om de dominantie van het financiële kapitaal te breken, en scherpe ecologische grenzen voor de economie. ●

Sustainable Development Goals
De Sustainable Development Goals zijn zeventien doelen opgesteld en ondertekend door 193 lidstaten van de Verenigde Naties. Doelen zijn bijvoorbeeld het uitbannen van honger en armoede, goede hygiëne, goed onderwijs en gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Alle doelen moeten in 2030 gerealiseerd zijn.